

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Boboteaza în Arad.

Când m-am deșteptat era o dimineată plăcută și limpede cu soare căldicel de primăvară. Ca în zile de mare praznic, clopotele dela catedrală dădeau — parcă — un sunet metalic prelung și mai apăsător, ca un glas ce iese din bolta veacurilor trecute, să mustre lumea rea și ignorantă de azi. Ele recheamă, ceea ce a fost, și osândesc ceea ce este, pentru că este o nesfârșită departare morală în care ne găsim, față de un trecut așa de apropiat.

Naintea sfântului altar mă cutremur și gândul meu își ia zborul îndărăt, la șirul lung de Episcopi și preoți, cari în acest loc sfânt, au ridicat ochii spre cer, suspinând într-o nădejde mai bună pentru legea și neamul nostru, și șoptind tainic rugăciunea: „Doamne revarsă lumina cunoștinței tale peste poporul românesc“.

De aici din altarul catedralei din Arad, țâșnește partea cea mai glorioasă din istoria diecezei Aradului; istoria unui trecut spintecat de mari și îndelungate dureri, dar încununată de cea mai strălucită izbândă.

Azi sfânta liturghie este pontificată de zece preoți cucernici, a căror fețe radiază de bucuria praznicului, dar și de o legitimă mândrie, căci ei sunt reprezentanții religiei dominante din scumpa noastră patrie. Răspunsurile liturgice sunt executate cu o punctualitate și precizie rară, de corul mixst din Arad, condus de abilul profesor A. Lipovan.

Frumoasa și spațioasa noastră catedrală să dovedește prea mică față de afluența mare de creștini din toate straturile societății. Inteligența să prezintă foarte bine.

Fix la oarele 11 își face apariția în ușile catedralei, preoțimea celebrantă, în splendide ornate bisericesti în modul următor: Ioan Cioară, Florea Codrean, Eugen Crăciun, Simion Stana, Alexa Popovici, Vasile Olariu, Dr. Teodor Botiș, Trăian Vățian, Dumitru Muscan și sub baldachin cu Sf. Evanghelie pâr. Mihaiu Păcățian.

Afară ne așteaptă o mare de capete; piața catedralei este tixită de public. Aici e muzica militară și viteaza noastră armată.

La un moment dat goarnea anunță sosirea vitejilor generali Scărlisoreanu și Manu, urmați de o falnică suită de oficeri, toți în mare ținută.

În sunete armonioase ale muzicii militare, în dangătul lugubru al clopotelor, procesiunea se pune în mișcare. Înainte merge tineretul cu sfintele prapori, urmează 20 de băeți îmbrăcați în stihare albe, purtând ripizi și făclii, apoi cucernicii preoți, notabilitățile, muzica militară, trupa și un public imens pe care abea îl poți cuprinde cu ochii. Momentan lângă baldachin pelângă cei doi generali cu frumoasa suită de oficeri, observ toată crema societății din Arad, în frunte cu d. d. ministru Goldiș, prefectul Georgesc, primarul Robu etc. etc.

Procesiunea traversează strada I. Mețianu, bulevardul Regele Ferdinand, și pe lângă pomposul palat cultural se îndreaptă spre spumoasele ape ale Murășului nostru. — E o vreme admirabilă, mulțimea de credincioși își scaldă privirea în razele calde ale soarelui datător de viață. Aradul! Gloriosul și istoricul nostru Arad e în plină sărbătoare. Toate stradele inoată într-o imenză pădure de draperii.

Naintea palatului cultural se atașează procesiunii și P. S. Sa părintele Episcop Ioan, care ne așteaptă îmbrăcat în ornate arhieresti de-o frumsețe rară, cu coroana pe cap și toiagul în mână.

Ajunși la țârmurii apelor preoțimea se postează pe un podiu înbrăcat în draperii naționale, și P. S. Sa încunjurat de cler săvârșește sfintirea apelor și când întonează troparul: „În Iordan botezându-te tu Doamne...“ muzica militară întonează un imn religios, armata se descopere și dă onorurile, iar de pe partea contrară a Murășului tunurile trag 21 de salve, anunțând lumii creștine, că în aceste clipe sfinte și solemne, Duhul Sfânt se coboară peste ape. Apoi P. S. Sa urmat de preoțime și de doi generali pășește pe puntea construită peste apele râului, și aruncă sf. cruce în undele apelor, pe care o scoate cu o istețime uimitoare, creștinul Ciutina.

A urmat stropirea publicului cu aghiazmă sfântă și sărutarea sf. cruci.

Apoi s'a făcut defilarea trupelor naintea casei orașului. Iar procesiunea s'a reintors la sf. biserică în aceeaș ordine, unde s'a făcut distribuirea sfinteii anafore și apei sfințite.

La prânz, — ca la Crăciun și Anul nou, P. S. Sa părintele Episcop Ioan a dat o masă copioasă, la care a invitat reprezentății autorităților și alte notabilități din oraș.

Incercări de „Unire“ la Șeitin.

— 1847. —

Protopopul Aradului, Ioan Raț, într'un raport al său din 1863 despre mișcările unioniste dela Șeitin, spune că ideia unirei s'a fost plantat în Șeitin încă la anul 1847, dar nu a reușit.

Să vedem acum, mai întâi, împrejurările între cari se pregătise terenul pentru o încercare unionistă.¹⁾

Încă în luna iunie 1846 întrase la Consistorul din Arad o arătare a faurului Major Sándor (scrisă arătarea în ungurește) împotriva parohului Pavel Marcovici din Șeitin. În arătare se spune, că acuzatorul avea un nepot de frate, școlar, venit dela Măcău și trăia în gazdă la preotul, și că preotul, într'o zi după ieșirea dela Sf. liturghie, l-a înzultat greu pe Alex. Major, pentru că a dat un crețar nepotului său să-și cumpere de mâncare. Acuzatorul se bate pe pept cu aceea, că deși *toate rudele sale sunt g. catolice, el a rămas dreptcredincios* și — cere pedepsirea preotului. Preotul acuzat contestă temeinicia acuzei și-și rezervă să-l deie pe acuzator în judecată.

Acuzatorul, în curând, își formulează pretenziunea la 167 fl. 45 cr. sub 43 de titli, ca despăgubire față de preotul: că-l costasesă scrisorile, alergările, perderile de vreme, consultările cu jurați, spese cu martorii săi etc, și cere ca Episcopul să-i judece restituirea speselor și a pagubei, în sarcina preotului.

În dec. 1846, acuzatorul mai face o jalbă și, deoarece mai avuse alergări și spese, își formulează acum petenziunea la 206 fl. 45 cr. — mare sumă pe atunci! Episcopia însă nu-l prea luă în serios, deoarece nu avea de ce, după justificarea parțială a preotului.

Într'acestea, preotul, ca să scape de sub focul acuzațiilor nedrepte, a cerut împotriva sa însuși cercetare disciplinară în fața locului, ceea ce s'a făcut. Dar, fiindcă aducerea sen-

tinței mai întârziă, faurul Alex. Major înzistă pentru a se aduce sentință *fară* de cercetarea dorită de preot, pe baza simplă a fasiunilor martorilor săi, prezentate în scris la episcopie. Voiă omul să scape, zicând că el află de prisos investigația (melynek e tárgyban teendő vizsgálásait éppen szükségtelennek találom); și totodată cere să i-se judece spesele de proces, urcate acum la suma de 245 fl. 45 cr.

Acuzatorul se întemeiează exclusiv pe fasiunile martorilor săi, pe cari le luă sub sigilul și conlucrarea solgăbirăului și juratului comitatens. Din acele fasiuni se vede numai atâta, că preotul luase și aruncase crețarul, pe care Major îl dădu-se nepotului său aflător în gazdă la preotul și că a întrebuintat cuvinte aspre la adresa lui Major, pentru că vrea să-și amăgiască nepotul la sine. Preotul l-a și înjurat, și i-a făcut și reproșul, că *și-a părăsit legea* (hite hagyot, mért tsábitod töllem azon fíjút).

Eră acum prea de înțeles: furia tot mai mare a acuzatorului împotriva preotului acuzat, precum și un al doilea lucru, că *în dosul acuzațiilor disciplinare se pregăteau alte lucruri*, iar procesul preotului avea numai scopul, să stârneasă amărăciuni, neîncredere, de pe urma cărora să poată pescui în tulbure propaganda catolică, ce pornea dela sediul protopopiatului g. cat. din Măcău.

De sigur că simțindu-se și la Episcopia din Arad preparativele unioniste, cari aveau să se întemeieze pe procesul disciplinar al preotului și pe tulburările pe cari le putea provoca a cel proces, Episcopia trimite o comisie investigătoare, în fața locului. Comisia stătea din protopopul Aradului Ioan Raț și notarul consistorial Dimitrie Antonovici. În 16 martie 1847, acestia își făceau raportul către Consistor, arătând următoarele: La preotul erau dați în gazdă doi băeți dela Măcău, înrudiți cu Major. Acesta, din invidie că nu dânsului i-s'au dat în grije rudele sale (deși eră căsătorit el însuși), a intrigat la părinții băeților în termeni foarte exagerați: că duc foame și că unuia i-a pricinuit o rană la foale. Părinții s'au convins de contrariul și și-au lăsat copiii și pe mai departe la preotul. Maior, când i-a dat unui băiat un crețar ca să-și cumpere o franzelă, a făcut-o pentru amăgirea băietului la sine. Preotul l-a dojenit pentru aceasta intrigă, cu cuvinte aspre. *Aceste lucruri le-a recunoscut în fața comisiei și însuși Alex. Major.*

„Deputația“ consistorială mai prezintă și trei atestate oficiale, din cari se vede, că Alex. Major mai trăise în Cenad și Nădlac,

¹⁾ Informațiile sunt scoase din actele aflătoare la Episcopia Aradului sub Nrii: 161, 264, 312, 350 ex 1846, și sub Nr. 123 ex 1847. (fascicol II. din 1847).

unde avuse atari purtări, încât din amândouă locurile a fost izgonit. Primăria Șeitului, care-i vedeă firea neastâmpărată și viața destrăbălată (nyughatatlan s parázna élete modgyát), a interzis tuturor oamenilor cu casă din Șetin, de a-i da cvartir. Chiar și înaintea „deputației” spusese primăria, că peste tot, nu are de gând să-l mai suferă în sat, cu purtările lui foarte rele.

Să-l vedem acum, mai deaproape, pe baza celor cuprinse în cele trei atestate despre dânsul.

Primăria comunală din Cenad, în atestatul său oficial din 28 febr. 1847, mărturisește că Alex. Major, prin anul 1841 storsese cu înșelăciune un atestat favorabil de conduită (tsalárdsággal... bizonyitványt kitsalt), zicând că vrea să meargă airea și să înceapă alta viață. Primăria, ca să scape de el, i-a dat atestatul cerut. În loc de îndreptare însă, și-a părăsit soția și a căutat să meargă în lume cu alta persoană (és egy makói világi szabad személlyel elillantani szándékozik). Aflând despre acestea, primăria l-a pus la închisoare, în fer, pe trei zile, cerând să-i remită atestatul stors cu înșelăciune; dar nu l-a restituit. Deci primăria își anulează atestatul, și o spune, că dacă Major nu ar fi plecat de bună voie din sat, l-ar fi alungat în cel mai rușinos chip pentru nenumăratele sale fapte rele, ca unul care fusese pedepsit mai demultori și trecut astfel în registrul pedepselor din comună.

Preotul-paroh Ștefan Drăgan din Cenad, prin atestatul său din 1 febr. 1847, spune acelaș lucru, de viață familiară disordonată, și că înzădar îl împăcase pe Major de câteva ori cu soția lui, el totuși și-a continuat viața destrăbălată (mint egy betyár éléskedett).

După cel de al treilea atestat, dat la 16 martie 1847 de Primăria orașului Nădlac, Al. Major trăise o vreme și acolo, cași calfă de faur. Acolo încă s'a distins prin viața sa disordonată (feslet élete, czégéres maga viselete s dobzodásai végett), din care pricină a fost citat de nenumărate ori înaintea primăriei, pedepsit și cu închisoare, mai ales după ce tulbură și căminele mai multori locuitori, cari l-au bătut, iar primăria, ca pe un vagabund (kóborló egyén), l-a izgonit și oprit de a mai veni în Nădlac.

... Acest om aveă să facă proces preotului nostru din Șetin, provocând în sat tulburări, pe urma cărora — să treacă și alții la unire, unde trecuse în cursul vremii și Al. Major, într'o tabără cu celelalte rude ale sale dela Măcău!

Urmă acum, ca autoritatea diecezană să-și spună cuvântul, ²⁾ ceeace se și face în șe-

dința consistorială dela 8/20 mai 1847. Consistorul, în frunte cu episcopul Gherasim Raț, constată nevinovăția preotului acuzat, și-l judecă pe Al. Major la suportarea speselor de proces, făcute preotului, iar însași sentința se dă spre executare organelor politice.

Inchipul acesta aveă a se sfârși încercarea de a sămănă certe în Șetin, printr'un destrăbălat, pentruca, pe urmă certelor și la adăpostul lor, să-și poată face intrarea în sat anarhia sufletească, zisă „sfânta unire”. Lucrul acesta, însă, n'a reușit decât d'abia la 1863, când s'a profitat de alte tulburări, mai grave, ce se ivisesă în sat în legătură cu unele greșeli ale altui preot.

Vorbind despre încercarea „unionistă” prin instrumental absolut compromitat care eră Al. Major, trebuie să mai dăm o explicație. Paralel în timp cu acțiunea tulburătoare a numitului, în părțile acelea — la Cenad, Nădlac și Șetin — mai decurgeau și alte machinațiuni unioniste, în centrul cărora stătea protopopul g. cat. Balkó Ignác din Măcău, iar alătura de acesta stătea administrația politică a județului Cenad. Administrația politică trimisese deja, din partea sa, încă în anul 1847, o „deputație” a sa, la care fusese de față și protopopul g. cat., spre a-i scrie la unire.

Din prilejul acestei silnicii, episcopul Gherasim Raț s'a adresat cătră Regele și cătră mitropolitul din Carloveș, cerând scut împotriva silniciilor județului Cenad, adresându-se și o circulară cătră clerul eparhiei, îndemnându-l să desvoalte tot zălul pentru cauza sfintei biserici ortodoxe. ³⁾

Inversunarea g. catolicilor și a administrației politice din județele de pe teritoriul episcopiei eră motivată cu aceea, că — mai ales în județul Arad — în anul 1847 întorceau la ortodoxie foarte mulți credincioși, ispitiți ori siluiți de mai nainte de a primi legea împăratului catolic. Revenirile la ortodoxie, cu sate și credincioși erau mai dese în părțile de pe Valea-Deznei, Podgoria Aradului și spre Murăș în sus, pe unde grasase curentul unionist al episcopului Vulcan cu nemeșii și haiducii comitatului Arad, la 1834. Și tocmai în vederea acestei curent de revenire în părțile răsăritene ale diecezei, pornește, zeloasă, acțiunea unionistă acum din spre apus, sprijinită de administrația județului Cenad, a căreia politică religioasă aveă s'o servească — conștient ori înconștient — agentul provocător Alexandru Major la Șetin.

Dr. Gh. Ciuhandu.

²⁾ Protoc. ședințelor cons. din 1847, concluz 123.

³⁾ Protoc. șed. cons. 1847. nr. 234 și 248.

Misiune rel. în Roșia, pptul: Buteni.

În atențiunea celor ce cred și susțin, că baptismul se menține și să lățește din vina preoției.

Comuna Roșia, plasa Șebîș, este situată pe un vârf de deal. Are circa 400 locuitori, oameni blânzi, muncitori buni. Sunt 12 ani de când parohia aceasta ort. rom. stă vacantă. Administrarea nu s-a putut face chiar regulat, căci comunicația spre Roșia în timp de iarnă este foarte grea. Amintesc aci și împrejurarea, că școala de acolo a fost și este sub critică, tot cu învățători necvalificați, tolerați.

Comuna aceasta a fost și este un teren absolut liber pentru misionarii baptiști. Nu știu dacă s'a făcut undeva propagandă mai intenzivă din partea baptiștilor decât aici, unde pot suna fanfarele zi și noapte după plac. Aici s'adună cam des câte 20-30 misionari deodată. Stau câte 2-3 săptămâni. Țin școala cu „frații” și „surorile”.

Noi remonstrăm. Facem apel la administrație, dar să constate, că domnișorii misionari, îmbrăcați în strae de țărani sau măiestri, au pașaport, permis în toată regula pentru găzduire liberă și gratuită pe la „frați” și „surori”.

Despre apucăturile și farizeismul cu care se face propaganda la baptiști, o să scriu altădată.

Mă mărginesc astădată la constatarea faptului, că baptismul, pe lângă toată propaganda ce i-se face fără nici o contrapropagandă din partea bisericii, n'a putut să cucerească satul întreg, ba nici jumătate, ba nici a patra parte.

Scurt. În Roșia nu este preot nici bun nici slab. Bolnăviciosul preot Lazar Dobrei din Revetiș, abia când și când poate ajunge acolo sus să facă câte o slujbă Dlui, modestă și scurtă.

Unde este deci rezultatul amarnicei propagande a baptiștilor ?

Nu, nu preotul a oprit lățirea baptismului, ci Dumnezeu, căci ce nu este dela Dzeu, nu poate fi trainic !

Nu dela noi, dela biserică, dela preoți, va veni moartea baptismului, ci dela Dzeu. Nu va suferi până în veci, că șarlatania și farizeismul să spargă rândurile oamenilor de bine.

Azi e cu neputință, dar în momentul care s'ar opri grăunțele de peste hotar, în momentul ce s'ar face controlă severă cu banii frumoși și grei ce se storc dela „frați” sub titlul de „mistune” (puși în plic, așa să încasează) de loc ar slăbi *copciile* cari s'în încheagați pe frați, și s'ar sparge negura deasă, ce ține legați ochii „fraților”. Ar înțelege, că oare de ce atâția țărani, domnișori calfe de șușteri și cojocari, măiestri, cârpeni de păpuși, să fac misionari și predicatori la sectari, fără să aibă pregătire, școală, diplomă! Azi i-l vezi calic sdrențos, mâne cu cravată și cu cilindru! Ce e? Ah! A găsit drahma pierdută!

Da de unde? A ajuns la plicurile (cuvertele) cu abracl. Acești înainte mergători, mai bine zis: înaintemintori, sunt oamenii cei periculoși și vrednici de dispreț. Vecinic pândesc. Tot după oameni bine situați aruncă mregea, căci cel sărac nu poate plăti misiunii!

Eu nu sunt dușmanul baptiștilor, a „fraților” de rând. Nu pot fi de ce? E fratele meu! E sângele meu! Mă doare că e bolnav sufletește, nu din vina lui însă, ci s'a lipit și de el acest morb epidemic, din fratele său, din neamurile sale.

Mă doare că stau neputincios în fața lui. Nu pot străbate la inima lui. Nu-l pot deștepta și vindeca. *N'am încrederea lui.*

Mă judec. Bine, dacă eu nu voi fi având încrederea fratelui, unde sunt atâtea fețe cinstite de apostoli luminați ai Bisericii? Nici aceștia nu au încrederea „fraților”? Nul Lămurit. Nici preoți, dar nici domnii noștri nu mai avem încrederea la popor. Prea s'a făcut și să face abuz de aceasta încredere! Fie-mi permis să spun așa în paranteză, că barem la pierderea acestei încredere nu va fi tot preotul de vină!

Cine are azi încrederea poporului? Nime? Totuși?

Acum nu de mult a fost în părțile acestea o alegere de deputat. A fost ales un țaran. Când colea? Țăranul naibil, n'a fost țaran, ci un domnișor șiret. Îmbrăcase șuba.

Adecă azi șuba are încredere mai mare.

Dacă e așa de ce să nu ne folosim de aceasta experiență și la combaterea baptismului? Scopul sfințește mijloacele. Dacă putem, de ce să nu accelerăm ștergerea acestei secte ridicole!

Am încercat aceasta în Roșia. Impresie foarte bună!

În Dumineca din 2 Dec. n. a. c. am escurs în misiunea rel. la Roșia împreună cu preoții Iuliu Bodea din Buteni, și Lazar Dobrei din Revetiș. Am dus și corul de țărani din Buteni. Dl. Dr. S. Dan gata totdeauna de jertfă la așa cauze, a plătit 400 L. la patru trăsuri pentru coriști, iar Ianul lui Fanaș și Truția lui Blejan au fost cu trásurile lor fără a reflecta la plată.

La serviciul divin a predicat Iuliu Bodea, bine și frumos, apărând credința străbună. La împărțirea anaferei am rostit și eu câteva cuvinte.

Nu mai descriu efectul serviciului divin. E de înțeles.

După masă ne-am adunat la școală. Era acolo tot satul.

Am deschis eu ședința culturală arătând, că ce dragoste și ce dor ne-au dus pe frați la frații de un sânge și de o lege. O țeară, un Dzeu, o lege să avem toți cei născuți din mame române. Trebuie să ne cultivăm, să ne dășteptăm, să piară întunerecul minților, să cunoaștem cine sunt farizeii păcătoși, cari predică apă și beu „rum”.

A vorbit apoi Dr. S. Dan despre ortodoxie. Face istoricul luptelor biserica ort. rom. Scoate la iveală tăria credinței străbune, care ne-a apărat atâtea veacuri. Oratorul a fost aplaudat.

Corul din Buteni, au cântat mai multe cântări naționale, foarte bine primite.

Acum urmează coroana succesului zilei, și anume:

În Buteni sunt mulți foști baptiști, azi reveniți la mame. Între acestia este și Petru Brola. A venit și dansul la Roșia. Eu nici nu-l cunoșteam. Auzisem că a venit la biserică, dar nu știam sigur.

L'am provocat acolo în fața mulțimei se-mi spună, de ce s'a lăpădat de baptiști, și ce credință, mărturisește azi?

A început omul meu, așa lin, frumos, în limba șubei noastre, cu biblia în mână, și a spus următoarele:

Eram băiat. Am urmat legea părinților mei baptiști. Timp de 15 ani am fost baptist. Am devenit predicator. Am tot citit și am învățat biblia. Am ajuns acum la cunoștința, că baptismul nu are temelie în sf. scriptură. Religiunea cea adevărată este aceea a bisericii ortodoxe române, al căreia credincios mă declar și eu!

A ținut omul acesta o vorbire curată, folosind citații despre sfânta Sfintelor, ornamental bis. și ornatele preoțești, din T. V. trecând la T. N. despre preoțime și Căpeteniile bisericii.

Impresia? Cum să o descriu? oamenii surideau cu lacrimi de bucurie în ochi, să coteau tot des, să uitau unii la alții făcând semne de deosebită satisfacție și mângâiere sufletească.

Aceasta vorbire rostită de un preot nu avea $\frac{1}{2}$ așa, efect. De ce? Iată încrederea!

Am încheiat serbarea frumoasă rugând pe Dumnezeu să țină și pentru mai departe comuna aceasta în paza sa.

Am mulțumit coriștilor pentru osteneala prestată, asemenea conducătorului corului dir. Cornel Voda, care totdeauna e gata a-și da concursul la ori ce serbări și misiuni rel-culturale.

În numele credincioșilor din Roșia ne-a mulțumit Trifon Bodea zicând: „Dzeu să vă respălătească pentru momentele fericite ce ni'ați făcut azi, căci noi nu suntem în stare a vi le respălăti.

Despre Petru Brola, fostul predicator la baptiști, dacă pot realiza planul ce urmăresc, voi face să se auză mai multe! Aștept probe de credință stabilă, și atunci, omul acesta ne poate face serviciu bun.

Inchelu. Ca să vedeți până unde merge șiretenia farizeilor de baptiști, cum sunt organizați pentru a batjocori toate acțiunile bisericii străbune, să spun următoarele.

La săptămâna mă agrăește un credincios din Berindia zicând: Dle. Protă! D'apoi ce ați pățit în Roșia? Cum poate, ce să pățim? Mi-a spus o femeie baptistă din Govoșdia, că atunci când a-ți fost cu corul la Roșia, au voit să treacă tot satul la baptiști.

Vedeți la ce apucături mincinoase recurg farizeii? A cui cap a putut naște aceasta minciună? Evident, că numai capul unuia care mănăcă abrac din plicul (cuverta) pentru misiune!

Buteni.

F. Roxin, prot.

Lumea modernă și biserică

— O întrebare din zilele noastre. —

(Urmare și fine.)

Trebue apoi să ne apărăm cu demnitate convingerea noastră în toate împrejurările, mai ales în lupta dintre lumea modernă și biserică. Să ne aducem aminte de cuvintele Mântuitorului: „nime nu poate sluji la doi domni“. (Matei 6. 24.) Nimenea nu poate fi în același timp și creștin adevărat și aderent al spiritului modern cu porniri anticreștinești, contra bisericii.

Indiferentismul în această luptă e o trădare lașă față de Hristos și biserică.

Ca creștini trebue, chiar în această vreme de ușoară rătăcire, să ne îndeplinim mai bine datorințele noastre, ca în alte vremuri. Cu cât mai înverșunată e lupta, cu atât să cere dela fiecare soldat, să fie mai viteaz, cu cât mai înverșunată e marea, cu atât să cere dela fiecare marinar o mai mare destoinicie și veghere. Așa este și în luptele și furtunile, pe cari are să le supoarte biserică lui Hristos. Sunt unii, cari cred, că ei nu sunt chemați să apere demnitatea bisericii, asta e datorința preoților și capilor bisericii. Aceasta înse este o nepricepere. Ar fi chiar așa, ca și când într'o luptă ar zice soldatul, că numai comandantii au să lupte și el ar sta cu mâinile în sân, sau că e de ajuns când veghează cărmuitorul, el poate dormi. Toate aceste lupte între biserică și pornirile rele ale lumii moderne, împoartă pe fiecare, ca și pe preoți și episcopi. Căci cauza luptei este interesul cel mai înalt al fiecărui creștin, și deaceea fiecare este obligat, ca un soldat credincios să se adune în jurul capilor și conducătorilor bisericii. Dară nu numai în viața publică să ne îndeplinim datorința cu rigoare în această vreme ci și în viața privată. Să ne silim aduce o viață evlavioasă, fără patimi, și a cercetă cât de des biserică.

Ca cetățeni încă trebue să ne împlinim datorința ori ce funcțiune ocupăm, mai întâi de toate suntem creștini.

Datorința ca cetățeni o îndeplinim și la alegători. Fie la alegerea unui preot, învățător sau primar, sau a unui deputat etc. etc. Avem nu numai dreptul, ci și datorința de a lua parte la alegere. Cine absentează din vina lui dela aceasta, sau votează cu o persoană, care are influință stricăcioasă asupra locuitorilor, este vinovat de toată stricăciunea ce o face acela cetățenilor.

Cine dă altuia un cuțit în mână, deși

știe, că va face abuz cu el, că va omorâ pe altul, acela însuși e un tâlhar. Cine dă hoțului o chee bineștiind, că el va folosi cheea la o spargere, acela însuși e un hoț. Tocmai așa e și la toate alegerile. Dacă nu luăm parte la alegere fie din lene, sau din lașitate, sau de alegem rău, atunci suntem rezponzabili înaintea lui Dumnezeu, de toate relele ce urmează din asta.

Ca creștin și cetățean ești obligat d. e. de primar numai pe acela să-l votezi, despre care ai convingerea, cunoscându-l personal, sau după recomandarea altuia pe a cărui apreciere te poți baza, că i-și va îndeplini funcțiunea spre binele comunei, și păstrarea moralității și credinței. Dacă alegi altfel, dacă prin votul tău voești să câștigi protecția unui bărbat cu trecere, dacă ai numai interesul tău personal în vedere și un al comunei, dacă pui interesul tău material mai pre sus decât interesul moral al comunei, dacă alegi un bărbat, de care te temi înainte, că va strică bunele moravuri și nu va aduce folos instituției, numai pentru că aștepti un hotâr, apoi *lucrezi necreștinește și imoral*. Atunci nu îngrijești de comună, ci de ține și vinzi binele comunei pentru câștigul tău.

Tocmai așa stă lucrul și la celelalte alegeri de pildă, *la cameră*. Câți oameni nu și-au negles datoria lor, ne luând parte la alegere sau alegând rău. Așa s'a întâmplat, că adeseori au ajuns în cameră cei mai mari inimici ai bisericii, sau că un partid să prefăcea și-și da aerul, că reprezintă poporul, cu care de fapt nu avea nimic comun, și aducea legile cele mai stricicioase.

Cu deosebire la alegeri se vede cum fără religione, libertatea este numai o minciună goală. Numai un popor religios va alege sau vota după principiile creștine. Unde alegerea este făcută prin *fraudă și înșelări*, unde se face presiuni *necertate*, unde alegătorii nu au libertatea conștiinței și a convingerii, acolo devine tot sistemul de stat constituțional o minciună, acolo devine reprezentanța poporului fictivă, căci este atunci reprezentanța unui partid și adeseori e reprezentanța patimilor urâcioase și vulgare. Nu cunoaștem nimic ceeace ar caracteriza mai bine libertatea poporului desvoltarea și cultura lui fictivă decât aceste hărțueli de partid la alegeri — în cele mai multe țări. *Cine sgudue fundamentul moral al actului alegerii, nu numai că vatămă orice desvoltare liberă, ci totodată desonorează și dejosește poporul. Modul de propagandă la alegeri pe cari îl aplică foarte mulți, cari să dau pe sine de prieteni și apărători ai popo-*

rului, este o dovadă, că ei nici nu cinstesc nici nu iubesc poporul, ci-l tratează ca pe animalele neînțelegătoare și se folosește de el ațâțându-i însușirile cele mai rele din om, egoismul, minciuna și înșelăciunea.

Numai creștinismul ne poate da un popor moral și liber la alegeri. Unde morala este nebăgată în seamă, acolo devine *alegerea o minciună*, reprezentanța poporului o ficțiune, acolo se va folosi când guvernul când un agitator de aceasta formă goală, nu ca să reprezinte viața morală a poporului, ci să satisfacă interesele sale personale.

Cel mai nedemn lucru în aceasta privință este când bogătașii și marii fabricanți deobligă pe lucrătorii lor să-și vândă libertatea conștiinței în schimbul unor promisiuni de favoruri. În acest caz nu mai este legea țării conștiința lor, ci punga stăpânului devine conștiința subalternului său.

Cuvânt

cătră personalul C. F. R. din Regionala
V. Timișoara.

Fraților !

Indatorirea mea de a contribui la ridicarea moralului, la întărirea credinței în Dumnezeu și dragostei pentru pământul acestei țări, la stimularea sentimentului de datorie, cinste, onestitate, la îndrăgirea slovei românești... m'a îndemnat să desfășor în cuvântările mele de până acum, diferite teme, despre cari am crezut că vor fi ducătoare la scop. Și pot spune, că cea mai vie satisfacție și retribuție morală, cu care se răsplătește modesta mea trudă este chiar bucuria cu care, — după mărturisirea proprie pe care o faceți, — întâmpinați sosirea mea aici.

Și dacă totuși se susțin ici colea și anumite nedumeriri cu privire la necesitatea și importanța înfățișării preotului între personalul Căilor Ferate, să știți, că aceasta se face în mod tendențios. Iar ceeace este mai specific și isbitor rămâne faptul, că această sporadică agitație vine în cele mai multe cazuri dela indivizi, cari stau afară de corpul ceteriștilor, — drept aceea voiu cercă de data aceasta, în câteva cuvinte, să arăt și să relevez tocmai trebuința arzătoare a acestei misiuni. Veți putea observa totodată, că acela, cari susțin contrariul nu o fac de dragul D-voastră și nu fără vreun interes vădit sau mascat.

Personalul C. F., cu deosebire cel inferior este recrutat, cu puține excepțiuni dela țară. Cantonierul, frânarul, muncitorul din ateliere, copistul din birou magazinerul, etc... sunt elemente selecționate dintre cele mai scuturate de prin satele noastre. Și oare unde și-au câștigat aceștia titlul de cinste de a fi cei mai buni fii ai comunelor românești dacă nu în mâna preotului și a învățătorului?

Cum razele culturii au străbătut la sate prin biserici și școli, toți acești slujbași ai țării au plecat la noua lor datorie din strana bisericii, străbătuți în sufletele lor de un divin fior de „Doamne ajută!” În noua lor situație apoi, alături de diferite cărți morale, date în mâna lor cu multă grijă, alături de sfaturi respectate, octoiul le-a rămas unul dintre cei mai buni prieteni.

Ce atmosferă creștinească nu produce, în căsuța unui frânar melodia unui irmos sau troparin, fredonată în ritmul roților vertiginuoase?

Spuneți înșivă fraților nu ar fi păcat să lipsești un astfel de om de un apanaj moral concrescut cu sufletul lui, — care-l primenește, întărește și înseninează?

Nu poate fi decât satainică tentațiunea de-a sminti și schimba seninătatea morală, mulțumirea și liniștea unui astfel de suflet. Ori credeți, fraților, că este bine când i se smulg acestuia cu ciudă octoiul din mână și i se strecoară, în loc peripețiile fantastice otrăvitoare ale lui Scherloch Holmes, iar la ureche i se suflă aria celor mai moderne și frivole cuplete?? Gândiți-vă o clipă numai ce reflecție va produce această schimbare în acel simplu dar cristalin suflet?

Într'un astfel de caz oare n'ar vaccila busola morală, adevărata concepere a binelui, cinstei, respectului față de superiori? Ce este mai ușor și probabil decât aceasta! E doară de prevăzut că baza morală s'ar clătina, producându-se în schimb degenerarea sentimentului de cinste, alterarea adevăratei concepții despre drepturile și datorințele sale. Ori este știut că o astfel de schimbare nu poate folosi nimănui!

Aruncat din atmosfera patriarhală a cutărui sat, în vârtoarea unei vieți sgomotoase, unde se încrucișează și denaturează sensul moral de bine, adevăr; frumos, util etc., un astfel de om are necondiționat trebuință de glasul duhovnicului, care în noua lui viață va rămânea raza luminoasă, adevărata proptea a echilibrului său sufletească.

Și dacă este undeva lipsă de ajutorul preotului, acesta este de o absolută necesitate tocmai aici. Căci nu este lucru irelevant, dacă acei oameni, pe mâinele și grija căror ajunge viața și avutul cetățenilor, sunt ei oare cinstiți și conștiinți sau sunt niște indivizi uitați de sine?

Iar preotul prin influența ce o exercită asupra acelor, cari au fost în mare parte crescuți sub streșina bisericii îi determină în genere a reveni la ogașul vieții creștinești, pe cei scăpați, sau oprește în căderea pe cei înclinați spre aceasta.

Pentru justificarea celor spuse voiu aminti — contrar regulilor de cuviință — o împrejurare care privește de aproape chiar viața noastră.

A trecut de abiă un singur an fraților de când am urcat pentru prima dată treptele acestui spațios atelier, ca să vestesc în mijlocul D-v. solia lui Hristos. Cinste sufletelor înțelegătoare! Azi nu ne rămâne decât să constatăm împreună cu multă satisfacție, că acest an de zile a adus mare schimbare în spre bine, în viața sufletească de aici.

Pentru plasticitate voiu cere să prezint un mic tablou.

Iată-l:

Atunci...? O atmosferă sufletească rece, sceptică, ochi săgetători, văicăreli susținute în ținută de atac, încadrată potrivit de umbra unui fum de tăciune Parcă se desprindea din toate singura întrebare: „Ce caută popa acesta aici?”

Azi...? Fețe radioase, priviri zâmbitoare, vorbe respectuase, mâini întinse după cărți... iar la urmă semnificativul refren: „Când mai vii părinte?”

Spuneți înșivă dacă nu este real și viu acest crâmpeliu, produs în viața noastră în anul din urmă?

Bărbați luminați cari stau la cârma instituției Căilor Ferate, au trimis și trimit cărți, broșuri folositoare, pe seama D-voastră, pe cari le și primiți în mod gratuit. Au întemeiat biblioteci în toată țara, după cum ș'a înființat și în Regionala noastră a Timișoarei. Învărtirea și perindarea acestor cărți dela unul la altul este cel mai eclatant semn, că ați înțeles șoapta conștiinței de a vă lumina, nobilită și îndreptă.

Ori, nu este oare fraților rodul acestei treziri la conștiință și înighebară Societății Culturale și de ajutorare, a cărei inaugurare va urmă să fie la sfârșitul acestei luni?

În mijlocul acestor năzuinți de înălțare și întărirea a simțului moral, a cugetului nobil, a dragostei de carte și cultură românească, a respectului de sine, privirile se îndreptează spre smeritul slujitor al altorului.

El, aduce fraților aici solia împărăției lui Dumnezeu, căci multe sunt în lume răutățile cari chinuesc pe om. Îl chinuesc, diferite păcate, răutatea, îl torturează durerea, părerea de rău, tristețea, sărăcia și multe altele. Egoismul ne înjugă, nedreptatea și cruditatea ne necăjește neconținut. Simțim noi că lumea aceasta, așa cum este, nu este, nu poate fi lumea împărăției lui Dumnezeu. Deaceea ne cade așa de bine când este cineva care să vestească aceasta, picurând balsam peste rana suferințelor noastre arzătoare.

Ceferistul este și el om cu trebuinți sufletești, ca și oricare alt creștin.

Aveți deci motiv de a vă bucura atunci când se înfățișează aici acela, care atrage atențiunea dela mizeria de toate zilele la perfecțiunea unei vieți ideale, care singură ne poate aduce fericire. Căci împărăția lui Dumnezeu nu e pământ cu munți, cu râuri și stânci; nu e politică sau putere, ci ea este lumea sularului, care iubește perfecțiunea întrupată în Dumnezeu. A iubi pe Dumnezeu, ca pe Tatăl nostru și a ne așeza față cu el ca și cel ce simte că e fiul lui; convingerea

aceea adâncă, că el este Tatăl nostru iubitor și gîjitor, liniștirea aceea întăritoare că în alipirea de el noi toate le învingem cu puterea lui; pacea aceea dulce pe care dragostea lui Dumnezeu ne-o picură în inimi; lumea aceasta intimă sufletească, este actul cel mai mare, este plăcerea cea mai dulce, este conștiința cea mai liniștită, ce se poate simți și resimți, iată, aceasta este împărăția lui Dumnezeu.

Acela care urăște această împărăție sufletească și uneltește ca nici să nu ajungeți măcar la cunoașterea ei, aceea vă urăște și tentează la fericirea, liniștea și bucuriile ce le puteți dobândi tinzând spre această împărăție.

Aprobările, cu cari ați subliniat scurta mea expunere, mă conving, că vă dați seama și pătrundeți importanța și necesitatea, pe care o are misiunea unui preot aici.

Iar după ținuta D-voastră n'am motiv să dubitez că această nobilă acțiune, — susținută de luminați bărbați, cari stau la cârma instituției C. F., — servește nu numai interesul bine priceput al personalului ceferist, ci și binele, întărirea fericirea acestei țări, — căci numai oameni conștienți, harnici, cinștiți, o pot realiza această binefăcătoare stare.

De aceea s'a zis, iar noi să nu uităm dictonul străbun:

„Binele țării este suprema lege!“

Melentie Șora preot,
conferențiarul reg. Timișoara

Foata oficială a C. F. R.

INFORMAȚIUNI.

Decorație înaltă. Monitorul oficial publică decretul regal, prin care M. S. glorioșul nostru rege *Ferdinand I.*, a decorat pe P. S. Sa Episcopul nostru *Ioan I. Papp* cu marea cruce a ordinului Coroana României, în gradul de mare oficer.

Credem că întrunim asentimentul întregii noastre dieceze, ba a întregului Ardeal, — căci în zilele de cel mai înfiăcărat avânt istoric, când s'a unit Ardealul cu țara mamă, P. S. Sa Episcopul nostru conducea destinele bisericei românești de dincoaci de Carpați, și în numele acestei biserici P. S. Sa, a pronunțat cuvintele istorice, că ne alipim pe vecie la țara mamă — când plini de o legitimă mândrie, aducem înaltului prelat cele mai sincere urări de bine, rugând pe bunul Dumnezeu să-i dăruiască viață îndelungată pentru a munci și pe mai departe spre binele bisericeii noastre românești.

Tot cu aceasta distincție au fost decorați PP. SS. LL. R. Ciorogar al Orășii-mari, Iosif al Caransebeșului, Nicolae al Clujului, Visarion Puiu al Hotinului, Vartolomei al Râm-

nicului, L. Tritean al Romanului, Ilarie al Constanței, Nectariei al Cetății-A-be, Iacob al Dunării de jos și arhierul Filaret Vârșetanul dela Caransebeș.

Calvarul nostru. Aduc la cuostință fraților preoți că am dat la tipar materialul calvarului nostru din anul 1916/17. Cartea aceasta e menită să rămână un document istoric al contribuției ce a dat-o preoțimea română din Ardeal în vremea aceea pentru înfăptuirea României mari și să reoglindeze limpede urgia cu care s'au pornit stăpânii fostei Ungarii în deosebi asupra preoțimii românești. Cuprinde toate suferințele îndurate de noi ca internați, deținuți, întemnițați și osândiți. Se estinde pe circa zece coale de tipar cu numeroase clișee. După ce nu toți preoții trecuți prin acest calvar au răspuns apelului din anul trecut și având această carte o importanță istorică rog pe toți cei interesați să-mi comunice datele lor personale, cel mai târziu până la 1 Februarie, când manuscrisul se va încheia, pe adresa Dr. Sebastian Stancu asesor cons. Cluj strada Iuliu Maniu 36.

Țar al Rusiei. La sărbătorile Crăciunului a fost încoronat în Paris Țar al Rusiei marele duce Nicolae Nicolaevici.

Deportat. Patriarhul Tihon a fost deprtat de sovietul rusesc în Siberia. La intervenția lumii civilizate bolșevicii n'au ctezat să-l decapiteze, totuși ca să scape de el l-a trimis peste urali.

A murit despotul Lenin. Din Moscova vine știrea confirmală și de legațiile străine, că dictatorul Lenin, cel mai mare despot al timpului de față, a succumbat. El e petrecut la groapă de bocetele bolșevicilor paraziți și de blăstămile poporului Rus mutilat și a lumii civilizate.

CONCURS.

Nr. 4251/1923.

Pentru îndeplinirea funcțiunei de profesor de religione ort. la școalele de stat (de comerț, medie și primare) din Lipova, prin aceasta se publică concurs cu o durată de 30 zile, dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“.

Reflectanții vor avea să dovedească cu acte în original, sau cel puțin în copii dela vr-un notar public, că: sunt români de religionea ort.; au studiile necesare și îndreptățirea de a ocupa asemenea funcțiune.

Celui ce va fi ales i-se pune în vedere, că are să obțină și încuviințarea, din partea Statului, care îl va retribui după normele în vigoare pentru salariizarea corpului didactic secundar.

Cererea cu documentele necesare să se trimită Consistorului eparhial din Arad.

Arad, la 16/29 Dec. 1923.

Consistorul ort. român, Arad.

3-3

Redactor responsabil: SIMION STANA asesor consistorial
Censurat: Dr. Romul Mager